

บันทึก

เรื่อง ผู้จัดการมรดกโอนทรัพย์สินในกองมรดกให้แก่บุคคลนอกพินัยกรรม
(กรณีมรดกพระยาพิพัฒน์นคร)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยหนังสือ ที่ สร.๐๔๐๓/๔๐๑๗ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๑๕ ความว่า กระทรวงมหาดไทยเสนอ ตามรายงานของกรมที่ดินว่า มีผู้มาขอรับโอนโฉนดที่ดินสองแปลง ปรากฏว่าที่ดินทั้งสองแปลงที่ ขอรับโอนนี้ เจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมยกให้แก่ทายาทโดยพินัยกรรมซึ่งเป็นทั้งผู้จัดการมรดกโดย พินัยกรรมและโดยคำสั่งศาล แต่ผู้จัดการมรดกไม่ประสงค์จะรับที่ดินตามพินัยกรรมไว้เป็นของ ตน จึงได้ทำหนังสือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นที่พินัยกรรมมิได้ระบุไว้มาขอรับโอนที่ดินทั้งสองแปลง นี้ แต่กรมที่ดินเห็นว่า การที่ผู้จัดการมรดกจะโอนที่ดินให้แก่ผู้ที่มีได้เป็นทายาทโดยพินัยกรรมนั้น น่าจะกระทำไม่ได้จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็น

ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏตามสำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.๐๖๐๘/ ๔๕๙๕ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๕ สรุปได้ว่า มีผู้มาขอรับโอนโฉนดที่ดินสองแปลง ปรากฏว่า ที่ดินทั้งสองแปลงที่ขอรับโอนนี้ เจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมยกให้แก่ทายาทโดยพินัยกรรม ซึ่งเป็น ทั้งผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมและเป็นผู้รับพินัยกรรมในที่ดินแปลงดังกล่าว แต่ผู้จัดการมรดก ซึ่งมีฐานะเป็นผู้รับพินัยกรรมด้วยนั้น ไม่ประสงค์จะรับที่ดินซึ่งพินัยกรรมระบุให้ตกเป็นของตนจึง ได้ทำหนังสือมอบอำนาจในฐานะเป็นผู้จัดการมรดกให้บุคคลอื่นซึ่งพินัยกรรมมิได้ระบุไว้มาขอรับ โอนที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าวให้แก่บุคคลอื่นซึ่งเป็นบุคคลนอกพินัยกรรม แต่กรมที่ดินพิจารณา เห็นว่า การที่ผู้จัดการมรดกจะโอนที่ดินให้แก่ผู้ที่มีได้เป็นทายาทผู้รับพินัยกรรมน่าจะกระทำไม่ได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหา ดังกล่าวแล้ว เห็นว่า ปัญหาเรื่องนี้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาอยู่สองประการ คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีอำนาจพิจารณาและดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมได้ เพียงใด และในกรณีรับจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินในพินัยกรรม ผู้จัดการ มรดกซึ่งมีฐานะเป็นทั้งผู้จัดการมรดกและผู้รับพินัยกรรมมีอำนาจจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินใน กองมรดกตามพินัยกรรมในฐานะผู้จัดการมรดกได้เพียงใด

ในประเด็นแรกคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าโดยที่มาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง แห่ง ประมวลกฎหมายที่ดิน กำหนดว่า ในการดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๗๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสอบสวนคู่กรณี และเรียกบุคคลที่ เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ตามความจำเป็น แล้วให้พนักงาน

เจ้าหน้าที่ดำเนินการไปตามควรแก่กรณี และทั้งในมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง^{*} แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ก็ยังได้กำหนดไว้ด้วยว่า ผู้ขอรับโอนมรดกจะต้องนำหลักฐานแสดงสิทธิการได้มาซึ่งที่ดินมรดกนั้นมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ว่าผู้ขอรับโอนมีสิทธิในการรับมรดก จึงเห็นได้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่าจะควรรับจดทะเบียนให้ได้เพียงใดก็ได้ และในกรณีที่มิได้รับจดทะเบียนก็อาจดำเนินการได้ตามที่เห็นสมควร

สำหรับประเด็นที่สอง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้ดังกล่าวมาแล้ว การดำเนินการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมให้สำหรับกรณีที่ปัญหานี้ เห็นว่า โดยที่มาตรา ๑๗๑๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดหน้าที่ของผู้จัดการมรดกในอันที่จะจัดการแบ่งทรัพย์สินมรดกไว้ว่า “ผู้จัดการมรดกมีสิทธิและหน้าที่ที่จะทำการอันจำเป็นเพื่อให้การเป็นไปตามคำสั่งเจ้าชู้ หรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม และเพื่อจัดการมรดกโดยทั่วไป หรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์สินมรดก” จึงเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมไว้โดยชัดแจ้งว่า เมื่อเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมสั่งความไว้โดยเจ้าชู้เป็นประการใด ผู้จัดการมรดกย่อมต้องจัดการไปตามคำสั่งนั้น จะจัดการไปนอกเหนือคำสั่งในพินัยกรรมหาได้ไม่ อีกทั้งในกรณีที่ปัญหานี้พินัยกรรมยังได้ระบุไว้ชัดแจ้งด้วยว่า “ข้าพเจ้าขอยกให้เป็นสิทธิแก่หลวงจรรย์เนติศาสตร์, หลวงสุการบรรณสิทธิ, นายพิพัฒน์ โปษยานนท์ และโฉมศรี วิจิณัยกุล ทั้งสิ้น” ย่อมหมายความว่า บุคคลทั้งสี่เป็นทายาทโดยพินัยกรรม กล่าวคือ ให้เป็นสิทธิเป็นทรัพย์สินแก่บุคคลทั้งสี่ มิได้มีความหมายไปในทางที่จะให้มีสิทธิจัดการอย่างอื่น และถึงแม้ว่าบุคคลทั้งสี่ซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกจะมีสองฐานะ คือมีฐานะเป็นผู้จัดการมรดก และมีฐานะเป็นผู้รับพินัยกรรม เมื่อจะใช้อำนาจในฐานะเป็นผู้จัดการมรดกก็ชอบ แต่จะจัดการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินในกองมรดกให้แก่ผู้รับพินัยกรรมตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรมเท่านั้น จะโอนให้แก่บุคคลอื่นซึ่งพินัยกรรมมิได้ระบุให้เป็นผู้รับพินัยกรรมหาได้ไม่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงมีความเห็นว่า ผู้จัดการมรดกจะต้องจัดการโอนทรัพย์สินในกองมรดกให้แก่ผู้รับพินัยกรรมเท่านั้น จะจัดการโอนทรัพย์สินในกองมรดกซึ่งพินัยกรรมระบุไว้ชัดแจ้งว่าให้ตกเป็นสิทธิแก่ผู้รับพินัยกรรมไปให้แก่บุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นผู้รับพินัยกรรมหาได้ไม่

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์

(นายสมภพ โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^{*} มาตรา ๘๑ การได้มาซึ่งที่ดินทางมรดก ให้ผู้ขอรับมรดกนำหลักฐานหรือหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินมายื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนพยานหลักฐาน และประกาศให้ทราบในที่เปิดเผยในสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินสาขา ในที่ว่าการอำเภอ และในบริเวณที่ดินมีกำหนดหกสิบวัน เมื่อไม่มีผู้โต้แย้งและหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ผู้ร้องมีสิทธิในการรับมรดกก็ให้จดทะเบียนให้ตามคำขอ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กันยายน ๒๕๑๕